

Стрільців О. М.,

уповноважений з антикорупційної діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, старший науковий
співробітник

НЕОБХІДНІСТЬ І НАПРЯМИ ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ДІЯНЬ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Наркополітика – це відображення у конкретних нормативних актах підхід держави до вирішення проблеми обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, а також ставлення до осіб, які їх незаконно вживають. Кожна держава, навіть така ліберальна, як Нідерланди, зацікавлена у тому, щоб наркозалежних осіб у межах її кордонів становилося менше та менше. Питання з ким боротися та проти кого повинні бути спрямовані заходи держави, у т.ч. репресивні, – є одним з ключових моментів наркополітики кожної з країн, зокрема, і для нашої держави.

Не дивлячись на те, що вже протягом тривалих років пріоритетами діяльності Національної поліції України є боротьба з розповсюджувачами наркотичних засобів та психотропних речовин, статистичні дані свідчать про протилежне. Зокрема, відповідно до оприлюднених на сайті Генеральної прокуратури України інформації, за 2015 рік за ст. 307 КК України у 2015 році було зареєстровано 6390 кримінальних проваджень та 14788 – за ст. 309 КК України, у той же час вже у 2018 зареєстровано 5257 кримінальних проваджень за ст. 307 КК України та 17906 – за ст. 309 КК України [1]. Як бачимо, за період 2015–2018 років, кількість кримінальних проваджень за незаконний збут наркотичних засобів та психотропних речовин зменшилась на 17,7%, при цьому збільшилась кількість кримінальних проваджень за фактом незаконного зберігання наркотичних засобів та психотропних речовин без мети їх збуту на 21,1 %.

Про репресивну політику Національної поліції України щодо споживачів наркотичних засобів та психотропних речовин засвідчує той факт, що у 2018 році судами винесено вироки за ст. 307 КК України лише щодо 624 осіб за ст. 307 КК України та 9463 – за ст. 309 КК України [2].

Таким чином наркополітика в Україні, яка побудована на репресіях щодо наркоспоживачів, а не відносно розповсюджувачів наркотиків, на сьогодні так і не довела своєї ефективності. Кошти платників податків не йдуть на реальну боротьбу з наркобізнесом. Виходом у цьому напрямку, на моє думку, є певна декриміналізація діянь за незаконні дії з наркотичними засобами та психотропними речовинами.

При цьому напрямом декриміналізації не може бути відміна частини 1 ст. 309 КК України, у зв'язку з чим до кримінальної відповідальності можна бути притягнуті особу тільки у тих випадках, коли вона вчинила злочин повторно або якщо у неї виявлено наркотичні засоби та психотропні речовини у великих або особливо великих розмірах. Але навіть за такими

розмірами не кожному особу можна притягнути до кримінальної відповідальності. Наявність у ст. 309 КК України положення, які звільняють від кримінальної відповідальності за дії, передбачені частиною першою цієї статті, у зв'язку із добровільним зверненням особи до лікувального закладу і початком нею лікування від наркоманії, то до кримінальної відповідальності з першого разу можливо притягнути особу тільки за незаконні дії з особливо великими розмірами.

Вважаю, що напрямом декриміналізації вказаних дій повинно стати приведення розмірів окремих видів наркотичних засобів та психотропних речовин, у першу чергу ацетильованого опію, що визначені у Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу, що затверджені наказом Міністерства охорони України від 1 серпня 2000 року № 188 [3], відповідно до рекомендацій Міжнародного комітету з контролю за наркотиками – кримінальне покарання повинно наступати у разі вчинення протиправних діянь із зберіганням для власних потреб понад 10 середньодобової дози таких речовин або засобів.

Для прикладу, у той же час кількість ацетильованого опію, необхідного для відкриття кримінального провадження за ст. 309 КК України, становить лише 0,005 г, що свідчить про невідповідність цього показника міжнародним рекомендаціям – вказаний розмір може бути у використаному шприці із залишками вже вживаного наркотичного засобу особою. Як наслідок левову часту осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за ст. 309 КК України, є саме наркоспоживачі такого наркотичного засобу.

Список використаних джерел

1. Генеральна прокуратура України: офіц. веб-сайт. URL. <https://www.gp.gov.ua/>
2. Державна судова адміністрація України: офіц. веб-сайт. URL. <https://dsa.court.gov.ua/dsa/>
3. Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу : затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 1 серпня 2000 р. № 188. *Офіц. вісник України*. 2000. № 34.